

Bréf til Læknablaðsins - um grein um náراكviðslit

Ég vil þakka gott Læknablað sem ég les með ánægju í byrjun hvers mánaðar. Eftir lestur síðasta tölublaðs 9/2019 langar mig að koma á framfæri athugasemdum við grein á bls. 385 sem ber heitið Náراكviðslit – yfirlitsgrein. Greinin er vel upp sett, með aðgreindu (box) viðbótarefni er tekur til skilgreininga og líffærafræði, ásamt myndum sem sérstaklega voru gerðar fyrir þessa grein. Athugasemdir mínar taka til þessara tveggja síðastnefndu þátta. Í boxi 2 Líffærafræði nárans má lesa eftirfarandi:

- „Á fósturskeiði myndast náragangurinn (*inguinal canal*) þegar sáðstrengurinn (*funicle*) gengur niður í pung“
  - A. Sáðstrengur er ekki til sem líffæraheiti á íslensku, hvorki í merkingunni sáðrás (*ductus deferens*) né kólfur (*funiculus spermaticus*). Kólfurinn samanstendur meðal annars af sáðrás, eistnaslagæð og eistnabláæðum sem gjarnan koma fyrir sem bláæðanet sem kallast kólfsflækja (*plexus pampiniformis*). Þegar þessi texti (box 2) er borinn saman við mynd 1 A. hluta má sjá „sáðstreng“ svara til kólfs og í honum er sáðrás merkt sérstaklega sbr. að ofan. Í B. hluta sömu myndar er „sáðstrengur“ það aðskilinn frá eistnaæðum, að hér er væntanlega verið að sýna sáðrás.
  - B. (*funicle*) er dregið af latneska orðinu *funiculus* sem er strengur (*cord*). Eitt og sér (innan sviga) tengist orðið almennri líffærafræði, en hefur enga þýðingu í sértækri líffærafræði.
- „Sáðstrengurinn inniheldur sáðrás (*vas deferens*) og eistnaæðar (*spermatic artery/vein*)“
  - A. Almennt er talað um sáðrás sem *ductus deferens* en í alþjóða líffærafræði er *vas deferens*, sem sáðrás, ekki til. Þess ber að geta að á mörgum myndum/texta, sem finna má á netinu og í Gray's Anatomy, má sjá líffæraheitið *vas deferens* í merkingunni sáðrás, en *ductus* er réttara að nota, þar sem *vas* svarar til æða, innihaldandi blóð eða vessa (umræða hefur átt sér stað varðandi orðanotkun Gray's þar sem alþjóða viðurkenndri orðanotkun er oft ekki fylgt).

B. Í alþjóða líffærafræði eru *arteria* og *vena spermatica* alls ekki til. Í gömlum heimildum má rekast á *internal spermatic artery/vein* en þessi æðaheiti eru löngu horfin.

- Hvað varðar textann almennt, er hann sambland af íslensku og ensku þegar kemur að lýsingu á líffærafræðinni og er það miður þó ekki sé hann efnislega rangur, fyrir utan athugasemdir að ofan, að viðbættu því að enginn vöðvi heitir *rectus vöðvi*.

Mynd 1 A. hluti. Hér er vert að athuga slíður beins kviðvöðva *vagina musculi recti abdominis*, en það er ekki í 3 hlutum eins og sýnt er á mynd – svarandi til þeirra þriggja vöðvalaga sem mynda kviðvegginn og eru hliðlægt við beinan kviðvöðva.

Mynd 1 B. hluti. Hér er sjónarhornið innanfrá og út og er því niður (*inferior*) stefna/lega ytri mjaðmaræða (*a. et v. iliaca externa*) óvenjuleg í hæsta máta. Einnig er myndræn túlkun á mjaðmakambi óvenjuleg og það vantar að klára hliðlæga (bein) lokun á vöðvagloppunni sem liggur hliðlægt undir nárabandinu, en þannig má sýna hvernig mjaðmakamburinn tengist (er samvaxinn) lífþeininu.

Almennt, hvað varðar textamerkingar í mynd, er hann sambland af íslensku og ensku þegar kemur að lýsingu á líffærafræðinni og er það miður.

Ég starfa við kennslu í líffærafræði við læknaeild HÍ og að auki starfaði ég að hluta í mörg ár við læknisfræðilega myndsköpun. Ég er reiðubúinn að liðsinna og gefa ráð hvað varðar líffærafræðileg álitafni og/eða myndræna framsetningu á líffærafræði hvenær sem er.

Með kveðju
Hannes Petersen læknir

Heimildir

Nomina Anatomica - Líffæraheiti. Ritsjóri Magnús Snedal. Heimskringla, Háskólaforlag Máls og menningar. Reykjavík 1996.
Líffæri mannsins. Heinz Feneis. Heimskringla, Háskólaforlag Máls og menningar. Reykjavík 1991.
Terminologia Anatomica. Federative Committee on Anatomical Terminology. Thieme Stuttgart – New York 1998.

Svar frá höfundum til Hannesar Petersen

Höfundar vilja þakka athugasemdir vegna yfirlitsgreinar okkar um nárvíðslit í septemberhefti *Læknablaðsins*¹ enda teljum við jákvætt þegar lesendur láta sig efni blaðsins varða. Athugasemdirnar snúa annars vegar að þýðingum á latneskum eða enskum líffæraheitum í nára og útskýringarmyndum 1a og 1b. Í engri athugasemdanna er því haldið fram að rangt sé farið með staðreyndir eða að efnistök séu villandi. Það er rétt hjá bréfitara að líffæraheiti eru sum á latínu en önnur á ensku eða íslensku. Það var meðvitað ákvörðun og gert til að auðvela lesendum að skilja texta og myndir, enda mörg íslensku orðanna framandi. Sumar tillögur bréfitara, sem kennir líffærafræði við læknadeild, eru sennilega til bóta enda samræmast þær íðorðaskrá lækna. Rétt er þó að taka fram að sum af þessum íðorðum hafa ekki fest sig í sessi eða fleiri þýðingar verið notaðar fyrir sömu fyrirbæri. Þetta á til dæmis við um orðið *funicle* sem á ensku er oftast kallað *spermatic cord* og við þýddum því sem *sáðstreng*. Í íðorða-

skrá er að finna orðið *kólfur* sem ekki er jafn lýsandi orð eða í anda enska heitisins. Hvort notað er heitið *ductus deferens* eða *vas deferens* fyrir *sáðrás* teljum við ekki skipta máli, enda er fókus greinarinnar ekki á líffærafræði nárans heldur sjúkdóminn nárvíðslit og meðferð hans. Auk þess má benda á að í læknatexta á íslensku er orðið *sáðleiðari* oft notað fyrir *sáðrás*.

Við höfum ákveðið að breyta textanum í Boxi 2 þannig að í stað *funicle* er nú orðið *kólfur* og orðið *sáðstrengur* tekið út. Ensku heitunum *spermatic artery/vein* hefur verið skipt út fyrir *eistaslagæð* og *bláæð* og *rectus vöðva* breytt í *rectus kviðvöðva* sem við teljum betra orð en beinn kviðvöðvi. Mynd 1a höfum við breytt og sett orðið *funiculus spermaticus* í stað *sáðstrengs* og *ligamentum inguinale* í stað *nárabands*, og öll líffæraheiti á myndinni höfð á latínu. Á mynd 1b kemur orðið *sáðrás* í stað *sáðstrengs* en önnur heiti eru óbreytt. Afstöðu æða, tauga og vöðva teljum við ekki ástæðu til að breyta, enda rétt að hafa í

huga að ekki er um hreinræktaða líffærafræðimynd að ræða, heldur skýringarmynd þar sem helstu skref í aðgerðunum eru útskýrð, og frá sjónarhorni skurðlækna. Slíkar myndir eru alvanalegar í bókum um skurðlækningar og svipaðar myndir og 1a og 1b er að finna í mörgum þeirra. Við teljum að þessi grein sé mikilvæg fyrir læknana og verðandi skurðlækna en einnig lækna almennt. Texta um þennan algenga sjúkdóm hefur vantað á íslensku og við erum þegar byrjuð að nota greinina við kennslu læknana í skurðlæknafræði.

Bestu kveðjur,
Marta Rós Berndsen
Tómas Guðbjartsson
Fritz Berndsen

Heimild

1. Berndsen MR, Guðbjartsson T, Berndsen FH. Nárvíðslit - yfirlitsgrein. *Læknablaðið* 2019; 105: 385-91.